

Jaarlijks veroordeelt een ongeval Vlaamse leerlingen tot rolstoel of krukken. Daardoor kan een op vier zijn school niet meer binnen.

PROJECT MET OBSTAKELS

Meester Stanny Verschuere van de Stedelijke Basisschool in Merksem wacht niet tot Jordi bij hem in het vijfde leerjaar komt. Een project doet zijn klas en de leerlingen van het zesde aan den lijve ondervinden wat het betekent om lichamelijk gehandicapt te zijn. Verschuere: «Sommige kinderen moeten een rolstoelparcours afleggen in de school: deuren openen, drempels nemen, naar het toilet gaan. Anderen zoeken geblijndoekt of met een smalle koker voor hun ogen hun weg door het gebouw. Nog anderen krijgen oordopjes in en moesten gesproken bevelen proberen te begrijpen en uitvoeren. De leerlingen doen dat graag, maar in de nabespreking beseffen ze al heel snel hoe kleine dingen grote obstakels kunnen worden. We worden ook begeleid door lichamelijk gehandicapten die met de leerlingen van gedachten wisselen over hun ervaringen. Als laatste opdracht moeten de leerlingen in kleine groepjes met een checklist naar een openbaar gebouw gaan en het beoordelen op zijn toegankelijkheid. Dat 'rapport' geven ze vervolgens persoonlijk af aan de directeur van het gebouw. Boeiend en verrassend. Het postgebouw en een grootwarenhuis in de buurt scoren bijvoorbeeld beter dan het ziekenhuis. En de leerlingen hebben nu heel wat meer respect voor gehandicapten, al is het maar wegens de vele obstakels op hun weg.»

Alle basisscholen uit de provincie Antwerpen kunnen dit educatief project (derde graad lager onderwijs) aanvragen bij Centrum voor Toegankelijkheid Provincie Antwerpen - Boomgaardstraat 22 bus 101 - 2600 Berchem - tel. 03 240 61 61 - fax 03 240 61 62 - ctpa@welzijn.provant.be.

Scholen struikelen

Meer dan drie kwart van de Vlaamse scholen is niet toegankelijk voor leerlingen met een lichamelijke handicap. Ook moderne schoolgebouwen lijken soms meer op een hindernissenbaan dan op een open huis voor elke leerling. Krukken zijn er niet welkom. Kwestie van centen of kwestie van mentaliteit?

Jordi (8) zit in het tweede leerjaar. Dagelijks rijden zijn ouders hem naar school, de basisschool van het Gemeenschapsonderwijs aan de Melgesdreef in Merksem (Antwerpen). Ze vinden een ruime parkeerplaats vlakbij de ingang. De parking loopt zonder drempels of niveauverschillen en via een brede weg over naar de speelplaats. Maar aan de schoolpoort ligt een hoge drempel. Het houten hellinkje is steil en iemand moet de zware deur open en dichtdoen. De inkomhal en de gangen zijn ruim en goed verlicht, zodat Jordi makkelijk zijn weg kan vinden. Het lokaal van juf Heidi is bovendien het grootste van de school. De banken staan er ver uit elkaar, zodat Jordi er met zijn rolstoel makkelijk langs kan. Er is plaats voor zijn eigen, wat lagere computertafeltje. Dat Jordi niet kan lopen valt de andere leerlingen nauwelijks op. Ze zitten al jaren met hem samen. Tijdens de speeltijd rijden ze hem rond op de speelplaats («We moesten een beurtrol opstellen, want ze willen hem allemaal voortduwen.»). Vandaag gaan Silke en de andere Jordi van de klas met hun klasgenoot op pad. Geen race, maar een dagelijkse verkenningstocht van het basketbalplein, het grote houten speeltuig, het voetbalveld, de vele hoekjes en kantjes... «Ik geraak overal», zegt Jordi met een kwajongensglimlach. «Behalve in de struiken, dat is wat moeilijker...»

Jordi's handicap biedt weinig praktische problemen in zijn school. De leerkrachten zijn op hem inge-

steld en met klaslokalen, kantine en toiletten op het gelijkvloers is het twintig jaar oude gebouw erg toegankelijk. Maar niet alle Vlaamse leerlingen hebben zoveel geluk. Jaarlijks zien kinderen en jongeren zich verplicht hun school te verlaten, omdat ze er niet meer uit de voeten kunnen. Verstandelijk is er niets mis met ze, maar ze zijn door een ongeval motorisch of visueel gehandicapt en hun school is daar niet op voorzien.

Bel te hoog

Recent onderzoek in de provincie Antwerpen wijst uit dat 78 procent van de scholen zo goed als ontoegankelijk is voor personen met een handicap. De overige 22 procent is enkel toegankelijk met hulp en begeleiding. Volledig toegankelijk voor iedereen is geen enkele school. De cijfers staan in een rapport van het Centrum voor Toegankelijkheid Provincie Antwerpen. Dat stuurde de scholen een checklist, gebaseerd op een Koninklijk Besluit van 1977 over de toegankelijkheid van openbare gebouwen. «Een blinde, een dove en een rolstoelgebruiker moeten zich vrij en zonder de weg te verliezen kunnen bewegen door de school», licht medewerker Toon Daems, zelf rolstoelgebruiker, toe. «De wet van 1977 geeft richtlijnen over de aanleg en constructie van parkeerplaatsen, de toegang tot een gebouw, trappen, deuren, toiletten, nooduitgangen, signalisatie enz. De 55 scholen die hun lijst

Jordi: «Ik geraak overal, behalve in de struiken, dat is wat moeilijker...»

over krukken

terugstuurden, scoren spijtig genoeg niet goed. Het zijn soms grote gebreken die personen met een handicap blokkeren: te smalle deuren, te kleine ruimtes, onoverbrugbare drempels, geen aangepast toilet. Dat verhelpen wordt snel een dure zaak.»

Opendeurdag

«Van de 55 scholen uit het onderzoek is bijna de helft gebouwd voor de wet van 1977», stelt Toon Daems vast, «dus voor toegankelijkheid speciale aandacht kreeg. Die scholen blijven in onze evaluatie 'buiten schot'. Maar 62 procent van de scholen is gebouwd of grondig gerenoveerd na 1977. Toch hebben ze geen rekening gehouden met de wetgeving en daar kraait blijkbaar geen haan naar. Het is duidelijk een mentaliteitskwesie. Schooldirecteurs zeggen tegen mij: 'Jamaar, we krijgen hier nauwelijks leerlingen in een rolstoel over de vloer.' Logisch, antwoord ik, ze geraken ook niet over de vloer. Hun ouders komen kijken tijdens de opendeurdag en trekken stil hun conclusies. Ik vind het erg dat een kind een school moet kiezen op basis van zijn handicap en niet met zijn vrienden mee kan. Dat is geen gelijkheid van onderwijs. Nu pas, een kwarteeuw na het Koninklijk Besluit, beginnen ze in de architectenopleiding aan toegankelijkheid te denken.»

Ander lessenrooster

«Die normen voor toegankelijkheid liggen wel erg hoog», vindt Fred Jacobs, pedagogisch directeur van het Sint-Gabriëlcollege in Boechout. Daar werden de jongste vijftien jaar nieuwe gebouwen opgetrokken, die doorlopen in de oude. «We hebben toiletten voor

gehandicapten, we hebben een lift, we gaan nu de signalisatie verbeteren, maar de trapleuningen verdubbelen of de niveaoverschillen in het oude gebouw wegwerken, dat is van een ander kaliber. Dan gaat het sneller met praktische oplossingen. Als we weten dat een leerling langere tijd in een rolstoel zal zitten, passen we het lessenrooster aan. Zijn klas verhuist naar een lokaal op het gelijkvloers. En hij mag natuurlijk de lift gebruiken.»
«Het zit ook vaak in details», valt Toon Daems bij. «Een verkeerd geplaatste handgreep, een drempel zonder helling, gebrek aan signalisatie, de deurbel die te hoog staat... Dergelijke problemen kan een school met vrij weinig geld oplossen.» ■

- Wil u zelf de proef op de som nemen? Hoe kan u de toegankelijkheid van uw school verbeteren? Elke Vlaamse school ontving een folder met tips, informatie en de adressen van de provinciale steunpunten (gratis advies): Vlaams Steunpunt Toegankelijkheid - Gelijke Kansen in Vlaanderen - Boudewijnlaan 30 - 1000 Brussel - tel. 02 553 58 46 - fax 02 553 51 38 - gelijkekansen@vlaanderen.be - www.gelijkekansen.be.
- Subsidies om uw school toegankelijker te maken: www.digo.be
- Het volledige rapport van dit onderzoek kan u downloaden als pdf-document via www.provant.be/welzijn/thema's/toegankelijkheid/toegankelijkheid%20schoolgebouwen2.pdf

EEN SLEUTEL VOOR FORT KNOX

Hoe ontoegankelijk zijn Vlaamse scholen? Tien knelpunten uit het onderzoek.

- 1 **Parkeerplaats:** zeldzaam. Slechts één school op tien met een parking voorzien in een aparte en aangepaste parkeerruimte voor gehandicapten.
- 2 **Schoolpoort:** hindernis. In 7 procent van de scholen kan een rolstoelpatiënt niet door de schoolpoort naar binnen. De poort is te smal of de drempel te hoog.
- 3 **Binnendeuren:** te smal. In één school op zes zijn de deuren van de klaslokalen te smal of erg zwaar om te openen vanuit een rolstoel. Gebrek aan kleurverschillen tussen het deurblad, het beslag, de omlijsting en de muren maken het slechtzienden moeilijk.
- 4 **Signalisatie:** waar? Slechts in één school op vijf geven borden, pictogrammen enz. duidelijk aan hoe men er zijn weg vindt.
- 5 **Trappen:** gevaarlijk. Meer dan de helft van de scholen met verdiepingen heeft geen lift. De trappen zijn nergens aangepast aan een persoon met visuele handicap. De lift is in 3 gevallen op 10 onbruikbaar voor een rolstoelpatiënt.
- 6 **Hellend vlak:** steile berg. 16 van de 55 scholen hebben een hellend vlak aangelegd, maar in slechts twee scholen helt dat vlak ook onder de 7 procent.
- 7 **Lokalen:** onbereikbaar. Tussentrapen, drempels en slechte signalisatie maken slechts 64 procent van alle klaslokalen vlot bereikbaar. In 95 procent van de klassen is het meubilair verplaatsbaar, maar een trede houdt in één klas op zes rolstoel leerlingen weg van het bord.
- 8 **Eetzaal:** te hoog, te laag. Slechts in één geval op vijf is de eetzaal vlot en zelfstandig bereikbaar voor iedereen. Een kwart van de eetzalen huist achter trappen of opstapjes. Zelfbedieningstogen staan maar in de helft van de scholen op de gepaste hoogte.
- 9 **Toiletten en sanitaire voorzieningen:** nihil. In geen enkele school zijn de toiletten aangepast aan personen met een handicap. Gebrek aan ruimte, verkeerd geplaatste of ontbrekende handvatten en te smalle deuren zijn de grote boosdoeners.
- 10 **Gymzaal:** fort Knox. Door drempels, trappen, douches met opstap, kleedkamers zonder opklapbaar zitje of bank enz. beschikt geen enkele school over een recreatieruimte die voor iedereen volledig en zelfstandig bereikbaar is.